

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра цивільної юстиції
та адвокатури

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«ПРЕДСТАВНИЦТВО ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ У СУДАХ»**

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«ПРЕДСТАВНИЦТВО ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ У СУДАХ»

для студентів (курсантів) 1-2 курсу денної форми навчання
другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»
Семестр 1-3

Навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни **«Представництво військових підрозділів у судах»** для студентів (курсантів) 1-2 курсу денної форми навчання другого (магістерського) освітнього кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: К. А. Гузе, Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024.

Укладач: Гузе Костянтин Анатолійович, к.ю.н.,
асистент кафедри цивільної юстиції та адвокатури

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Представництво військових підрозділів у судах» відноситься до вибіркових дисциплін другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається в межах спеціалізованої підготовки військових юристів для Міністерства Оборони України та Збройних Сил України. Навчальна дисципліна включає вивчення загальних засад здійснення представництва військових підрозділів при розгляді цивільних справ, а також особливості реалізації уповноваженими особами відповідних представницьких повноважень в межах різних проваджень, інстанційних циклів та стадій цивільного процесу.

Вивчення курсу передбачає формування у студентів (курсантів) поглиблених теоретичних знань щодо представництва посадовими особами військових підрозділів Міністерства Оборони України та Збройних Сил України інтересів держави в цивільному судочинстві, комплексного розуміння механізмів застосування процесуального законодавства, набуття студентами (курсантами) навичок науково-дослідницької, аналітичної та практичної діяльності в зазначеній сфері.

В результаті опанування навчальної дисципліни «Представництво військових підрозділів у судах» студенти (курсанти) мають:

- здобути поглиблені теоретичні і практичні знання, уміння і навички юридичної діяльності у сфері здійснення посадовими особами військових підрозділів представництва інтересів держави в цивільному процесі;
- опанувати знання щодо представництва спеціалізованою прокуратурою у сфері оборони інтересів держави в суді, підстав та форм участі прокурора в суді, його процесуального статусу та процесуальних повноважень;
- навчитись аналізувати, порівнювати, тлумачити та узагальнювати норми національного законодавства, які регулюють участі посадових осіб військових підрозділів в цивільному судочинстві;

- сформувати практичні навички діяльності посадових осіб військових підрозділів в суді першої інстанції, при перегляді, а також виконанні судових рішень;

- поглибити навички складання процесуальних документів, які можуть застосовуватися посадовими особами військових підрозділів в цивільному судочинстві.

Курс складається із лекційних та практичних занять. Підсумковою формою контролю знань, отриманих в результаті вивчення навчальної дисципліни «Представництво військових підрозділів у судах», є диференційований залік.

ЗАТВЕРДЖЕНО
На засіданні кафедри
цивільної юстиції та адвокатури
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(протокол №8 від 17.05.2024 р.)

ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРЕДСТАВНИЦТВО ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ У СУДАХ»

Модуль 1. Загальні засади здійснення представництва військових підрозділів в цивільному процесі

Правова природа представництва військових підрозділів у цивільному процесі. Процесуальне представництво в суді: поняття та види. Представництво військових підрозділів та цивільне процесуальне представництво. Повноваження представників військових підрозділів в суді. Документи, що підтверджують повноваження представника військового підрозділу в суді.

Представництво прокурором інтересів держави в особі Міноборони та Збройних Сил в суді. Структура Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони. Сутність представництва прокурором інтересів держави в особі військових підрозділів. Підстави і форми участі прокурора в цивільному процесі при здійсненні представництва інтересів держави в особі Міноборони та Збройних Сил України. Процесуальний статус прокурора в цивільному процесі та його процесуальні повноваження при здійсненні функції представництва інтересів держави в суді в особі військових підрозділів.

Підготовка посадовими особами військових підрозділів (прокурорами спеціалізованої прокуратури у сфері оборони) до ведення справи в суді. Визначення перспективи справи. Визначення складу учасників справи. Визначення нормативної бази по справі. Визначення юрисдикції та підсудності справи. Визначення посадовими особами військових підрозділів доказової бази

по справі. Первинне визначення судових витрат по справі. Складання процесуальних документів.

Модуль 2. Особливості здійснення представництва військових підрозділів у цивільному процесі

Представництво військових підрозділів в суді першої інстанції. Право звернення посадових осіб військових підрозділів з позовом (заявою) до суду. Передумови права на звернення посадових осіб військових підрозділів з позовом до суду та порядок його здійснення. Участь посадових осіб військових підрозділів на стадії відкриття провадження у справі. Участь посадових осіб військових підрозділів у підготовчому провадженні. Участь посадових осіб військових підрозділів під час розгляду справи по суті. Участь посадових осіб військових підрозділів в судовому засіданні.

Представництво військових підрозділів у справах непозовного провадження. Представництво військових підрозділів у справах наказного провадження. Представництво військових підрозділів у справах окремого провадження. Складання процесуальних документів у справах непозовного провадження.

Представництво військових підрозділів при перегляді судових рішень. Представництво військових підрозділів при розгляді цивільних справ в суді апеляційної інстанції. Представництво військових підрозділів при розгляді цивільних справ в суді касаційної інстанції. Представництво військових підрозділів при перегляді цивільних справ у зв'язку з виключними обставинами. Представництво військових підрозділів при перегляді цивільних справ у зв'язку з нововиявленими обставинами. Складання процесуальних документів при перегляді судових рішень.

Представництво військових підрозділів при виконанні судових рішень. Виконавче провадження, як частина судового розгляду. Ініціювання посадовими особами військових підрозділів процедур виконавчого провадження. Участь посадових осіб військових підрозділів при здійсненні

виконавчих дій. Судовий контроль за виконанням судових рішень. Складання процесуальних документів на стадії виконання судового рішення.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Правова природа представництва військових підрозділів у цивільному процесі

Питання для обговорення (колоквіум)

1. Процесуальне представництво в суді: поняття та види (сутність процесуального представництва; ознаки властиві процесуальному представництву; класифікація процесуального представництва; самопредставництво юридичних осіб, самопредставництво органів державної влади).

2. Представництво військових підрозділів та цивільне процесуальне представництво (військові підрозділи, як самостійні суб'єкти процесуальних відносин; сутність представництва військових підрозділів у судах; ознаки властиві представництву військових підрозділів у судах; співвідношення представництва військових підрозділів та цивільного процесуального представництва; особливості самопредставництва військових підрозділів у судах).

3. Повноваження представників військових підрозділів у суді (процесуальні права представників військових підрозділів у суді та їх класифікація; процесуальні обов'язки представників військових підрозділів у суді).

4. Документи, що підтверджують повноваження представника військового підрозділу в суді (документи, якими підтверджуються повноваження представника військового підрозділу в суді при

самопредставництві; документи, якими підтверджуються повноваження представника військового підрозділу в суді при представництві).

Завдання для практичних занять

1. Військова частина (далі – ВЧ) звернулася до суду з позовом до А. про відшкодування матеріальної шкоди. Позовну заяву від імені ВЧ підписано помічником командира Б., як представником в порядку самопредставництва, який на підтвердження своїх повноважень надав витяг з наказу командира ВЧ №100 «Про організацію самопредставництва інтересів ВЧ, її посадових осіб у судах та інших державних органах». В обґрунтування права здійснення представництва заявник посилається на те, що в силу ст. 100 Статуту внутрішньої служби ЗС України на помічника командира бригади з правової роботи (юрисконсульт бригади) покладено обов'язок за дорученням командира бригади представляти інтереси бригади в судах та інших органах. Вказане доручення містить обмеження повноважень осіб, зазначених у Переліку, зокрема, визнання позову повністю чи частково, відмови від позову, його зміна, неоскарження судових рішень, прийнятих не на користь військової частини, відмови від апеляційних та касаційних скарг, укладення мирової угоди. На підтвердження своїх повноважень на самопредставництво ВЧ, Б. надав витяг з наказу командира ВЧ та затверджений вказаним наказом Перелік осіб, уповноважених діяти від імені ВЧ у судах та інших державних органах. До таких осіб внесено помічника командира ВЧ з правової роботи – капітана юстиції Б.

Чи є підстави для відкриття судом провадження у справі та допуску Б., як представника ВЧ в порядку представництва? Якими документами підтверджуються повноваження представника військового підрозділу в суді (при самопредставництві, представництві)? Яким колом прав наділяються представники військових підрозділів при представництві та самопредставництві в суді? Яке коло обов'язків несуть представники військових підрозділів в суді?

2. Громадянин А. звернувся до ВЧ з позовом до суду про стягнення 250000 грн. майнової шкоди. Від відповідача до суду через підсистему «Електронний суд» надійшов відзив на позовну заяву. Відзив підписано представником ВЧ, начальником юридичної служби лейтенантом Б., який на підтвердження своїх повноважень надав довіреність, підписаної командиром ВЧ підполковником В. Ухвалою суду першої інстанції відзив ВЧ повернуто відповідачу з підстав, визначених п. 1 ч. 4 ст. 185 ЦПК України (заяву подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписано або підписано особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не вказано). В обґрунтування своєї ухвали суд зазначив, що подана представником на підтвердження своїх повноважень довіреність, без надання документів, що підтверджують наявність у підписанта заяви статусу адвоката, або статуту, положення, трудового договору (контракту), посадової інструкції, у яких визначений його обов'язок представляти інтереси ВЧ в суді (діяти за правилами її самопредставництва), не може підтверджувати повноваження Б., як процесуального представника. Докази наявності статусу адвоката у Б. також суду не надані.

Чи правомірні дії суду? Якими документами підтверджуються повноваження представника військового підрозділу в суді (при самопредставництві та представництві)? Чи є ця справа малозначною? Якщо справа відноситься до категорії малозначних, як цей факт вплине на можливість представника ВЧ захищати її інтереси за довіреністю? Яким колом прав наділяються представники військових підрозділів в суді (при представництві та самопредставництві)? Яке коло обов'язків несуть представники військових підрозділів в суді?

Тема 2. Представництво прокурором інтересів держави в особі Міноборони та Збройних Сил в суді

Питання для обговорення

1. Структура Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони.
2. Сутність представництва прокурором інтересів держави в особі військових підрозділів.
3. Підстави і форми участі прокурора в цивільному процесі при здійсненні представництва інтересів держави в особі Міноборони та Збройних Сил України.
4. Процесуальний статус прокурора в цивільному процесі та його процесуальні повноваження при здійсненні функції представництва інтересів держави в суді в особі військових підрозділів.

Завдання для практичних занять

3. Заступник керівника Полтавської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони в інтересах держави в особі Міністерства оборони України, Квартирно-експлуатаційного відділу м. Полтава (далі – КЕВ) звернувся до суду з позовом до А., Б., В. про визнання договору недійсним та зобов'язання усунути перешкоди в користуванні земельною ділянкою. Позовна заява мотивована тим, що відповідна земельна ділянка є власністю держави і за цільовим призначенням відносяться до земель оборони та перебуває на обліку в органах Квартирно-експлуатаційної служби Збройних Сил України. Крім того, на виконання вимог ч. 4 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» Полтавською спеціалізованою прокуратурою у сфері оборони повідомлено суб'єкт владних повноважень – Міністерство оборони України, про необхідність представництва прокуратурою інтересів держави в особі Міністерства оборони України та КЕВ м. Полтава у формі звернення до суду з позовом та участі в його розгляді.

Ухвалою районного суду позовну заяву заступника керівника Полтавської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони повернуто. Мотивовано її тим, що прокурором належно не обґрунтовано підстав представництва інтересів держави в суді. Крім того, посилаючись на ст. 24 Закону України «Про

прокуратуру» та підзаконні акти, що регулюють діяльність Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони, суд дійшов висновку, що заступник керівника Полтавської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони не мав повноважень для підписання позовної заяви.

Чи правомірні дії суду та його висновки? Визначте форму участі заступника Полтавської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони у цій справі. Чи наявні підстави для представництва інтересів держави Спеціалізованою прокуратурою у сфері оборони у даній справі? Чи мав право заступник керівника Полтавської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони підписувати позовну заяву? Визначте підстави і форми участі прокурорів Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони в цивільному процесі при здійсненні представництва інтересів держави в особі Міноборони та Збройних Сил України. Якими процесуальними повноваженнями наділяються прокурори Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони при здійсненні представництва інтересів держави в суді в особі військових підрозділів?

4. Керівник Харківської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони в інтересах держави в особі Міністерства оборони України та в особі Державного підприємства Міністерства оборони України «Укрвійськбуд» (далі – ДП МОУ «Укрвійськбуд») звернулася до суду з позовом до А., третя особа Б., про визнання права власності та витребування майна від добросовісного набувача. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що внаслідок протиправних дій службових осіб ДП МОУ «Укрвійськбуд» було відчужено на користь третіх осіб військове майно, а саме нежитлове приміщення загальною площею 262 м². Спірне майно незаконно вибуло з володіння держави, чим спричинено збитки державі. Відчуження державного військового майна відбулось шляхом укладання біржової угоди, продавцем у яких виступало ДП МОУ «Укрвійськбуд». Дане відчуження відбувалося поза волею та без участі власника, тобто Держави Україна, під час фіктивного банкрутства. Факт незаконного відчуження державного військового майна встановлено у постанові КГС ВС. Станом на

дату подання позову було встановлено, що власником нежитлових приміщень є А., на підставі договору купівлі-продажу, укладеного з Б. На обґрунтування правомірності звернення Харківської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони з позовом до суду в інтересах держави, який подано 22 грудня 2024 р., до позовної заяви додано копію листів від 9 грудня 2024 р., направлених на адресу ДП МОУ «Укрвійськбуд» та на адресу Міністерства оборони України, з вимогою про необхідність захисту державних та оборонних інтересів та ініціювання судового процесу з метою повернення спірного майна у власність держави.

Рішенням суду першої інстанції позов задоволено. Не погоджуючись з вказаним рішенням, відповідач А. та третя особа Б., подали апеляційні скарги, просили рішення місцевого суду скасувати, та ухвалити нове рішення, яким у задоволенні позовних вимоги відмовити. Зокрема, відповідач у скарзі зазначив, що місцевим судом не взято до уваги той факт, що прокурором не доведено правомірності пред'явлення позову в інтересах Держави Україна саме прокуратурою. Третя особа Б. у доводах апеляційної скарги наголошував на безпідставності звернення саме прокурора з позовом в інтересах держави, а також неправомірність представництва Спеціалізованою прокуратурою у сфері оборони інтересів ДП МОУ «Укрвійськбуд», оскільки це суперечить приписам ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», а також правовим висновкам, викладеним у постановах Верховного Суду (постанова ВП ВС від 06.07.2021 у справі №911/2169/20; постанова ВС від 12.08.2020 у справі № 378/8/18 тощо).

Чи правомірні дії суду першої інстанції? Чи обґрунтовані доводи апелянтів? Чи наявні підстави для представництва інтересів держави Спеціалізованою прокуратурою у сфері оборони у даній справі? Крізь призму практики Європейського суду з прав людини (Ф.В. проти Франції (F.W. v. France), Менчинська проти Російської Федерації тощо) визначте наявність підстав участі прокурора Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони в розгляд цієї цивільної справи. Яке судове рішення має прийняти суд апеляційної

інстанції? Визначте форму участі прокурора Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони у цій справі.

**Тема 3. Підготовка посадовими особами військових підрозділів
(прокурорами спеціалізованої прокуратури у сфері оборони)
до ведення справи в суді**

Питання для обговорення

1. Визначення перспективи справи.
2. Визначення складу учасників справи.
3. Визначення нормативної бази по справі.
4. Визначення юрисдикції та підсудності справи.
5. Визначення посадовими особами військових підрозділів доказової бази по справі, предмета доказування.
6. Первинне визначення судових витрат по справі.
7. Складання процесуальних документів.

Завдання для практичних занять

5. ВЧ звернулася до суду з позовом до А. про відшкодування збитків, завданих державі. На обґрунтування своєї заяви, позивач посилався на те, що відповідач є військовослужбовцем та входить до складу відповідної ВЧ. Наказом командира ВЧ відповідачу у користування було ввірено автомобіль Краз-255В з причепом. Згідно наказу командира ВЧ для передислокації техніки була створена автоколони службових машин, у складі якої був вказаний автомобіль Краз-255В з причепом під керуванням А. Під час руху автоколони, відповідач скоїв наїзд на автобус. В результаті ДТП загинув Б., який знаходився в автобусі. Вироком місцевого суду відповідача визнано винним у скоєнні злочину, передбаченого КК України, порушення правил водіння або експлуатації бойової, спеціальної чи транспортної машини, що спричинило загибель громадянина. На підставі рішення суду позивачем було відшкодовано

дружині загиблого суму матеріальної та моральної шкоди у розмірі 1 327 630 грн. У зв'язку з наведеним, вказану грошову суму позивач просив стягнути з відповідача на свою користь.

Визначення складу учасників справи. Якими нормативними актами матеріального й процесуального права регулюються спірні правовідносини? Визначте предмет доказування, а також докази по справі. Розрахуйте судовий збір по вказаній справі. Визначте підсудності справи. Оцініть правомірність дій суду, якщо він своєю ухвалою відмовив у відкритті провадження у справі, оскільки спір пов'язаний з питаннями реалізації правового статусу особи публічної служби, а тому підлягає вирішенню в порядку адміністративного судочинства.

6. Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного (далі – Академія) в особі Міноборони звернулася до суду з позовом до А. про відшкодування витрат, пов'язаних з утриманням у вищому навчальному закладі. На обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що у липні 2020 р. наказом начальника Академії А. зараховано до списків особового складу на перший курс навчання, поставлено на всі види забезпечення, призначено на посаду курсанта. Того ж місяця Міноборони в особі начальника Академії та курсантом А. укладено контракт про проходження військової служби. У січні 2021 р. відповідач написав рапорт про відрахування його з числа курсантів Національної академії у зв'язку з небажанням продовжувати навчання та зобов'язався відшкодувати вартість навчання. Також у січні 2021 р. А. звільнено з військової служби в запас. Оскільки відповідач не відшкодував витрати, пов'язані з утриманням у вищому навчальному закладі, позивач вимагав стягнути з відповідача зазначені витрати в розмірі 430000 грн. Рішенням районного суду позов задоволено частково. Стягнуто з відповідача на користь Академії 29900 грн. витрат, пов'язаних з утриманням А. у вищому навчальному закладі, вирішено питання про розподіл судових витрат. Не погоджуючись з вказаним рішенням, представник А.,

адвокат Б., звернувся до апеляційного суду зі скаргою, обґрунтовуючи її тим, що спірні правовідносини не підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства.

Визначення складу учасників справи. Якими нормативними актами матеріального й процесуального права регулюються спірні правовідносини? Визначте предмет доказування, а також докази по справі. Яке судове рішення має прийняти апеляційна інстанція?

Тема 4. Представництво військових підрозділів в суді першої інстанції

Питання для обговорення

1. Право звернення посадових осіб військових підрозділів з позовом (заявою) до суду.
2. Передумови права на звернення посадових осіб військових підрозділів з позовом до суду та порядок його здійснення.
3. Участь посадових осіб військових підрозділів на стадії відкриття провадження у справі.
4. Участь посадових осіб військових підрозділів у підготовчому провадженні.
5. Участь посадових осіб військових підрозділів під час розгляду справи по суті.
6. Участь посадових осіб військових підрозділів в судовому засіданні.

Завдання для практичних занять

7. До міського суду звернулося Міністерство оборони України та ВЧ з позовом до А. про відшкодування шкоди, завданої внаслідок вчинення злочину. Судом встановлено, що: **1)** позовна заява не містить повного прізвища, ім'я та по батькові відповідача; **2)** позивачем не зазначено доказів на підтвердження обставин, викладених в позовній заяві (що експлуатуючою організацією

повітряного судна є саме ВЧ); **3)** позивачем не зазначено доказів, які не можуть бути подані разом із позовною заявою (за наявності); **4)** позовна заява не містить відомостей щодо вжиття заходів забезпечення доказів або позову до подання позовної заяви (якщо такі здійснювалися); **5)** позовна заява не містить відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору (якщо такі проводилися); **6)** позовна заява не містить зазначення щодо наявності у позивача або іншої особи оригіналів письмових або електронних доказів, копії яких додано до заяви; **7)** позовна заява не містить попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс і які очікує понести у зв'язку із розглядом справи.

Також судом встановлено, що **8)** подана позовна заява не відповідає вимогам ЦПК України, які передбачають обов'язок позивача додати до позовної заяви всі наявні в нього докази, що підтверджують обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги (якщо подаються письмові чи електронні докази позивач може додати до позовної заяви копії відповідних доказів).

Крім того судом встановлено, що **9)** ВЧ до позовної заяви не додано документів на підтвердження особи та повноважень її командира на представництво інтересів позивача у даній справі в суді. З позовної заяви вбачається, що вона подана Міністерством оборони України (позивач 1) та ВЧ (позивач 2). Натомість **10)** подана позовна заява підписана лише командиром ВЧ та не підписана представником Міністерства оборони України. Документів, які підтверджують повноваження командира ВЧ представляти інтереси Міністерства оборони України суду не надано.

Оскільки позовна заява оформлена з порушенням вимог статей 175, 177 ЦПК України, суд своєю ухвалою залишив її без руху та надав 15 денний строк з дня її вручення для усунення зазначених недоліків.

Проаналізуйте дії суду. Чи правомірно суд постановив ухвал про залишення позовної заяви без руху? Чи за всіма вказаними 10ма підставами позовна заява може бути залишена без руху? Які вимоги до змісту ухвали про залишення позовної заяви без руху? Чи містить зазначена ухвала недоліки? Які

наслідки настають для сторін, якщо недоліки позовної заяви ними не усунені? Чи підлягає дана ухвала оскарженню в апеляційному порядку? Який порядок усунення недоліків позовної заяви?

8. А. звернувся до суду із заявою про встановлення факту, що має юридичне значення, що він є єдиною особою, яка зайнята постійним доглядом за своїми бабою та дідом 1944 та 1935 років народження відповідно. Метою встановлення цього факту А. вказав подальше вирішення компетентним органом питання про наявність підстав для його звільнення з військової служби відповідно ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу». На підтвердження викладених у заяві обставин А. зазначив, що є військовослужбовцем ЗСУ. Ним був поданий рапорт про звільнення його з військової служби у запас з підстав постійного догляду за родичами. Проте, зазначений рапорт залишено без руху через відсутність доказів того, що він дійсно є єдиною особою, яка здійснює догляд за родичами. На підтвердження заявлених вимог заявник надав документи про родинні стосунки з бабою та дідом, про їх стан здоров'я та неможливість інших родичів здійснювати догляд за ними. Також заявник додав до заяви довідки та акт обстеження житлово-побутових умов проживання, підписаний депутатами міської ради, про те, що А. здійснює постійний догляд за своїм дідом та бабою, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду.

Яке судове рішення має прийняти суд стосовно відкриття провадження у цій справі? Які процесуальні (правові) наслідки відкриття провадження у справі? Які процесуальні наслідки відмови у відкритті провадження у справі?

9. ВЧ звернулася до суду з позовом до А. про стягнення збитків, завданих державі. Ухвалою суду провадження у справі закрито, оскільки дана справа підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства. Після отримання зазначеної ухвали від позивача до суду надійшла заява про направлення справи за встановленою юрисдикцією. Заяву мотивовано тим, що згідно ч. 1 ст. 256

ЦПК України якщо провадження у справі закривається з підстави, визначеної п. 1 ч. 1 ст. 255 цього Кодексу, суд повинен роз'яснити позивачеві, до юрисдикції якого суду віднесено розгляд справи. Суд апеляційної або касаційної інстанції повинен також роз'яснити позивачеві про наявність у нього права протягом десяти днів з дня отримання ним відповідної постанови звернутися до суду із заявою про направлення справи за встановленою юрисдикцією, крім випадків об'єднання в одне провадження кількох вимог, які підлягають розгляду в порядку різного судочинства. Заява подається до суду, який прийняв постанову про закриття провадження у справі.

На підставі того, що судом першої інстанції прийнято ухвалу про закриття провадження у справі, позивач просив передати справу до належного суду адміністративної юрисдикції.

Чи підлягає заява ВЧ задоволенню? Яке судове рішення має прийняти суд?

10. ВЧ звернулась до суду з позовом до відповідача А. про визнання винним у заподіяні шкоди та відшкодування матеріальної шкоди (збитків) в розмірі 35318,60, а також судових витрат в сумі 3842,00 грн. Ухвалою суду провадження відкрите. Судовий розгляд справи визначено проводити за правилами загального позовного провадження та призначене підготовче засідання. Запропоновано сторонами надати пояснення по суті справи та усі наявні в них докази.

У підготовче засідання представник позивача не з'явився, про причини неявки суд не повідомив, клопотань та заяв до суду не надсилав. У підготовчому засіданні представник відповідача заявив клопотання про витребування доказів у ВЧ, а саме: наказ командира ВЧ про призначення службового розслідування за фактом допущених переplat та недоplat; оригінал акту по підсумкам службового розслідування за фактом до пущених переplat та недоplat, що мали місце у ВЧ щодо А.; письмові пояснення капітана Б., відібрані під час проведення службового розслідування; акт про

ведення внутрішнього фінансового аудиту відповідності фінансово господарської діяльності, яка проводилася у військовій частині.

У зв'язку з неявкою представника позивача у підготовче засідання суд своєю ухвалою його відклав. Задовольнив клопотання представника відповідача про витребування у позивача доказів.

На наступному підготовчому засідання суд постановив ухвалу про закриття провадження у справі, оскільки позов пред'явлено ВЧ до фізичної особи - військовослужбовця про стягнення майнової шкоди, завданої ним під час проходження військової служби. Також, в ухвалі про закриття провадження у справі суд зазначив, що вона набирає законної сили негайно після її проголошення та оскарженню не підлягає.

Дайте правову оцінку діям суду щодо: 1) проведення розгляду справи за правилами загального позовного провадження; 2) відкладення підготовчого засідання у зв'язку з неявкою представника позивача у призначене підготовче засідання; 3) задовольнив клопотання про витребування у позивача доказів; 4) постановлення ухвали про закриття провадження у справі; 5) негайного набирання законної сили ухвали про закриття провадження у справі після її проголошення та неможливості її оскарження.

11. В порядку окремого провадження А., звернулася до суду з заявою про оголошення Б. загиблим (померлим). В заяві заінтересованими особами зазначила Міністерство оборони України, ВЧ, Національну гвардію України. Заяву обґрунтовано тим, що А. є сестрою Б., який був солдатом та загинув на заводі в наслідок ракетного удару. Отримати свідоцтво про смерть Б. без медичного свідоцтва про смерть заявниці не може, тому задля державної реєстрації смерті просила оголосити його загиблим. Оголошення військовослужбовця загиблим їй необхідне для отримання передбачених законодавством виплат та оформлення спадщини. Розглянувши заяву А., суд відкрив провадження у справі та призначив судове засідання.

У підготовчій частині судового засідання від представника Міністерства оборони України надійшло клопотання про заміну заінтересованої особи Міністерства оборони України на належну заінтересовану особу – Міністерство внутрішніх справ України. Клопотання обґрунтоване тим, що солдат Б., про встановлення факту смерті якого до суду звернулася заявниця А., проходив військову службу у ВЧ, яка входить до складу Національної гвардії України. Національна гвардія України є складовою системи Міністерства внутрішніх справ України. Отже, рішення суду у цій справі не вплине на права і обов'язки Міністерства оборони України. Також, у підготовчій частині судового засідання, від представника заявниці, адвоката В., надійшло клопотання про залучення Міністерства внутрішніх справ України, Головного управління Національної гвардії України до участі у справі, як заінтересованих осіб. Клопотання обґрунтоване доводами, аналогічними до доводів Міністерства оборони України. Ухвалою суду у судовому засідання замінено неналежну заінтересовану особу – Міністерство оборони України на належну – Міністерство внутрішніх справ України, залучено Головне управління Національної гвардії України до участі у справі, як заінтересовану особу.

В судовому засідання судом досліджувалися письмові докази щодо призову Б. на військову службу відповідно до Указу Президента від 24.02.2022 р. №69/2022, а також проходження Б. у ВЧ Національної гвардії України (наказ командира ВЧ). Крім того, судом досліджено акт службового розслідування, яким встановлено, що в цех заводу, в якому перебував військовослужбовець Б., та інші військовослужбовці, поцілила російська ракета від якої він загинув, тобто 24.03.2024 р. Тіло військовослужбовця Б. на місці влучання не ідентифіковано. Повідомлено А., що її брат, солдат Б. зник безвісти під час виконання наказу командира.

У судовому засіданні були допитані військовослужбовці, Г. та Д., які пояснили, що під час ракетного обстрілу 24.03.2024 р. перебували на заводі та виконували роботи за наказом командира, й знаходилися неподалік Б. Під час ракетного обстрілу в цех, а саме в місце, де знаходився Б., потрапила ракета.

Цех зруйновано повністю. Після цього Б. вони не бачили, його тіло не знайдено, на місці влучання виявлено лише ідентифікаційний жетон військовослужбовця, на якому особистий номер не можна визначити.

Після закінчення судових дебатів та перед виходом суду до нарадчої кімнати, представник Міністерства внутрішніх справ України заявив клопотання про призначення у справі комплексної судової експертизи на предмет з'ясування номеру ідентифікаційного жетона військовослужбовця, який знайдено на місці ракетного удару та наявності на ньому збігів ДНК з ДНК солдата Б. Суд задовольнив клопотання Міністерства оборони України і постановив ухвалу про призначення експертизи та повернення до з'ясування обставин справи.

Назвіть частини судового засідання, та їх процесуальний зміст. Чи правомірні дії суду й учасників справи в судовому засіданні? Чи всі процесуальні дії, що зазначені в умовах завдання можуть вчинятися під час судового засідання? Запропонуйте власний варіант їх вчинення.

Тема 5. Представництво військових підрозділів у справах неповного провадження

Питання для обговорення

1. Представництво військових підрозділів у справах наказного провадження.
2. Представництво військових підрозділів у справах окремого провадження.
3. Складання процесуальних документів у справах неповного провадження.

Завдання для практичних занять

12. А. звернувся до суду із заявою в порядку окремого провадження про встановлення факту, що має юридичне значення. Заінтересовані особи:

Міністерство оборони України, Управління соціального захисту населення районної державної адміністрації, Управління Пенсійного фонду України. Просив визнати період з 17 червня 2024 р. по 17 жовтня 2024 р. виконанням обов'язків військової служби (службових обов'язків) під час захисту Батьківщини при проходженні військової служби за призовом, що необхідно йому для визнання його особою з інвалідністю та отримання гарантій, установлених державою, як учаснику бойових дій.

Заява мотивована тим, що відповідно до Указу Президента України він проходив військову службу за призовом під час мобілізації в особливий період та направлений для проходження військової служби до ВЧ Національної гвардії України. На протязі двох років він безпосередньо брав участь в бойових діях із захисту незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України. Після повернення із зони бойових дій у зв'язку з погіршенням стану здоров'я він знаходився на стаціонарному лікуванні у шпиталі Національної гвардії України. Згідно з довідкою військово-лікарської комісії (далі – ВЛК) у нього виявлені захворювання, пов'язані з проходженням військової служби. У встановленні причинного зв'язку виявлених захворювань із захистом Батьківщини та виконанні обов'язків військової служби йому було відмовлено з підстав відсутності посвідчення учасника бойових дій. Після шпиталю він отримав посвідчення учасника бойових дій та був демобілізований у запас з лав ЗСУ. Рішенням медико-соціальної експертної комісії не встановлено у А. ступеня втрати працездатності, оскільки у довідці ВЛК вказано, що захворювання пов'язані з проходженням військової служби, а не під час виконання обов'язків військової служби.

Рішенням районного суду заява А. задоволена. Не погоджуючись з цим рішенням до суду апеляційної інстанції зі скаргою звернулося Міністерство оборони України. В її обґрунтування скаргник зазначив, що заявнику надано статус учасника бойових дій, який має право на пільги, встановлені законодавством України для ветеранів війни, учасників бойових дій, отже факт виконання ним обов'язків військової служби не підлягає встановленню у

судовому порядку. Тому апеляційне провадження необхідно закрити. Водночас, у разі незгоди заявника з висновком ВЛК він не позбавлений права оскаржити його до Центральної ВЛК або у порядку, передбаченому КАС України до адміністративному суді, згідно з Положенням про військово-лікарську експертизу в ЗСУ.

Дайте правову оцінку діям суду першої інстанції. Чи підлягає задоволенню скарга Міністерства оборони України? Яке судове рішення має прийняти суд апеляційної інстанції? Визначте особливості процесуального порядку розгляду справ окремого провадження. Які особливості участі у розгляді цих справ представників військових підрозділів? Які факти, що мають юридичне значення можуть бути встановлені в судовому порядку? Визначте особливості процесуального порядку розгляду справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення?

13. Представник ВЧ звернувся до суду з заявою про видачу судового наказу щодо стягнення з А. заборгованість за комунальні послуги. В обґрунтування своїх вимог заявник посилався на те, що між ВЧ та А. був укладений договір про користування службовим (відомчим) приміщенням, відповідно до якого боржник отримав у користування дві кімнати в гуртожитку. Відповідно до цього договору А. зобов'язався щомісяця, в установлені ним строки вносити квартирну плату та плату за комунальні послуги (водопостачання, газ, електричну, теплову енергію та інші послуги). Однак боржник не виконує умови договору щодо оплати житлово-комунальних послуг, внаслідок чого у нього утворилась заборгованість у розмірі 15523 грн.

Ухвалою суду наказне провадження відкрите та призначено справу до розгляду в судовому засіданні в спрощеному порядку. За результатами розгляду заяви, а також на підставі досліджених за участю представника ВЧ в судовому засіданні доказів, вимоги задоволено, виданий судовий наказ. Не погоджуючись з вказаним судовим рішенням А. звернувся до суду з заявою про скасування судового наказу, а також просив поновити йому процесуальний

строк на подання відповідної заяви (заява про скасування судового наказу подана на одинадцятий день з дня отримання А. судового наказу). Щодо підстав скасування судового наказу, то боржник посилався на те, що розрахунок за комунальні послуги ВЧ зроблено з порушенням договору про користування жилим приміщенням у гуртожитку, адже при його обчисленні не враховано показники наявних приладів обліку комунальних послуг, а також поточні платежі. На підтвердження цього факту А. долучив до заяви оригінал банківської квитанції за електроенергію на загальну суму 4382 грн., згідно якої платежі частково погашені, але заявником ця сума не врахована і не виключена з загальної суми заборгованості. Розглянувши в судовому засіданні заяву А. та клопотання про поновлення строку, суд їх задовольнив частково. Поновив строк подачі заяви про скасування судового наказу та змінив судовий наказ. З урахуванням сплаченої А. за електроенергію суми у розмірі 4382 грн., стягнув з нього заборгованості за комунальні послуги у розмірі 11141 грн.

Чи правомірні дії суду? Чи може за вказаними в завданні вимогами бути виданий судовий наказ? За якими вимогами може бути виданий судовий наказ? Які вимоги пред'являються законом для заяв про видачу судового наказу, поданих до суду представниками військових підрозділів? Чи підлягає задоволенню клопотання А. про поновлення строку на подачу заяви про скасування судового наказу? Чи дотримана судом процедура видачі та скасування судового наказу? Який порядок видачі та скасування судового наказу передбачений ЦПК? Чи правомірні дії суду щодо зміни судового наказу? Чи може бути оскаржений судовий наказ в апеляційному порядку?

Тема 6. Представництво військових підрозділів при перегляді судових рішень

Питання для обговорення

1. Представництво військових підрозділів при розгляді цивільних справ в суді апеляційної інстанції.

2. Представництво військових підрозділів при розгляді цивільних справ в суді касаційної інстанції.

3. Представництво військових підрозділів при перегляді цивільних справ у зв'язку з виключними обставинами.

4. Представництво військових підрозділів при перегляді цивільних справ у зв'язку з нововиявленими обставинами.

5. Складання процесуальних документів при перегляді судових рішень.

Завдання для практичних занять

14. Міністерства оборони України звернулося з позовом до А., в якому просило суд стягнути з відповідача шкоду у розмірі 250000 грн. Ухвалою суду першої інстанції позивачу відмовлено у відкритті провадження у справі. Не погоджуючись із вказаною ухвалою, представником Міністерства оборони України подано апеляційну скаргу. В апеляційній скарзі скаржник просив: 1) поновити строк на апеляційне оскарження, оскільки апеляційна скарга ним подана протягом п'ятнадцяти днів з дня вручення йому оскаржуваної ухвали суду, а повний текст цієї ухвали не був скаржнику вручений у день її проголошення; 2) відстрочити сплату судового збору за її подання, посилався на те, що Міністерство оборони України є бюджетною установою та оплата судового збору здійснюються структурним підрозділом – Департаментом фінансів Міністерства оборони України, через органи державного казначейства України. Сплата судового збору вимагає вчинення ряду дій та отримання погоджень, що може призвести до пропущення строків подання апеляційної скарги.

Ухвалою суду апеляційної інстанції Міністерства оборони України поновлено строк на апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції, водночас, відмовлено у задоволенні клопотання про відстрочення сплати судового збору за подання апеляційної скарги. Апеляційну скаргу залишити без руху та роз'яснено скаржнику право в п'ятиденний строк з дня отримання копії відповідної ухвали усунути виявлені недоліки, зокрема, надати через суд

першої інстанції до суду апеляційної інстанції документи, що підтверджують сплату судового збору. Водночас за подання Міністерством оборони України апеляційної скарги на ухвалу місцевого суду сума судового збору судом апеляційної інстанції визначена у розмірі 1,5 прожиткового мінімуму на працездатну особу (150 відсотків ставки, що підлягала сплаті при поданні позовної заяви). Після спливу двох місяців з дня направлення апелянту ухвали про залишення апеляційної скарги без руху та враховуючи, що ним вказана ухвала отримана, а недоліки апеляційної скарги не усунуті, судом апеляційної інстанції постановлено ухвалу про повернення апеляційної скарги.

Отримавши ухвалу про повернення апеляційної скарги, Міністерство оборони України через суд першої інстанції повторно подало апеляційну скаргу разом з документами, що підтверджують сплату судового збору. Одночасно зі скаргою апелянтом заявлено клопотання про поновлення строку на апеляційне оскарження.

Чи правомірні дії суду апеляційної інстанції щодо: 1) поновлення строку на апеляційне оскарження; 2) відмови у відстроченні сплати судового збору за подання апеляційної скарги; 3) встановлення строків усунення апелянтом недоліків скарги; 4) порядку подачі документів про сплату судового збору; 5) розміру ставки судового збору? Чи правомірна ухвала суду апеляційної інстанції щодо повернення Міністерству оборони України апеляційної скарги? У призмі практики ЄСПЛ (рішення у справі «Пономарьов проти України» від 03 квітня 2008 р., рішення у справі «Устименко проти України» від 29 жовтня 2015 р.) визначте, яке судове рішення повинна прийняти апеляційна інстанція щодо клопотання Міністерства оборони України про поновлення строку на апеляційне оскарження.

15. А. звернулася до суду із заявою про оголошення військовослужбовця Б., з яким вона проживала однією сім'єю без реєстрації шлюбу, загиблим під час виконання військового обов'язку із захисту держави Україна. У заяві заінтересованою особою визначила Відділ державної реєстрації актів

цивільного стану міжрегіонального управління Міністерства юстиції. Вказувала, що у лютому 2022 р. Б. був призваний на військову службу до ЗСУ. У березні 2022 р. зв'язок з ним було втрачено. В квітні з ТЦК СП повідомили, що А. пропав безвісти і проводиться службове розслідування. В кінці травня 2022 р. від ВЧ вона отримала матеріали службового розслідування, які підтверджують факт загибелі Б. на війні. Тіло мертвого чоловіка залишилося на місці трагедії, забрати його не було можливим. Визнання Б. загиблим заявниця обґрунтовувала необхідністю отримання передбачених законодавством виплат та оформлення спадщини.

Рішенням суду заяву А. задоволено. Не погоджуючись із вказаним рішенням, Міністерство оборони України як особа, яка не брала участі у справі, подало апеляційну скаргу, що подано з пропуском строку на апеляційне оскарження. В обґрунтування апеляційної скарги скаржник наголошував, що в силу вимог ЦК України, до закінчення шестимісячного строку з часу завершення воєнних дій визнання судом особи померлою не допускається. Разом з апеляційною скаргою Міністерством оборони України подано заявою про поновлення строку на апеляційне оскарження. Заяву мотивовано тим, даний строк пропущено з поважних причин, воно не брало участі у справі та не було залучено до участі в ній.

Ухвалою апеляційного суду відмовлено Міністерству оборони України у відкритті апеляційного провадження за його скаргою. Ухвалу мотивовано тим, що апеляційна скарга Міністерства оборони України не містить доводів про те, яким чином оскаржуване рішення суду першої інстанції впливає на інтереси та/або обов'язки скаржника. Зокрема, його твердження зводяться виключно до незгоди з оскаржуваним судовим рішенням, тоді як таке рішення не тягне за собою обов'язок здійснення Міністерством оборони України якихось дій, зокрема прийняття певних рішень. Сам по собі факт невизнання певного юридичного факту, не надає йому автоматично статусу заінтересованої особи, чи особи, інтереси якої порушено ухваленим рішенням, а отже, й права на оскарження такого судового рішення в апеляційному порядку. Крім того, в

своїй ухвалі апеляційний суд дійшов висновку про необґрунтованість доводів скаржника щодо поновлення пропущеного строку на оскарження рішення суду першої інстанції.

Не погоджуючись із вказаною ухвалою, Міністерство оборони України в межах тридцяти днів з дня її проголошення, подало до Верховного Суду касаційну скаргу, яку мотивовано тим, що оскаржувана ухвала апеляційного суду постановлена з порушенням норм процесуального права, що є підставою для її скасування, оскільки районний суд вирішив питання про права та обов'язки Міністерства оборони України. До скарги долучено платіжні документи про сплату судового збору у сумі 1 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (200 відсотків ставки, що підлягала сплаті при поданні позовної заяви, іншої заяви).

Чи правомірні дії суду апеляційної інстанції щодо: 1) відмови у відкритті апеляційного провадження за скаргою Міністерства оборони України; 2) поновлення строку на апеляційне оскарження. Оцініть доводи Міністерства оборони України, зазначені в апеляційній скарзі, що в силу вимог ЦК України, до закінчення шестимісячного строку з часу завершення воєнних дій визнання судом особи померлою не допускається. Чи дотримано скаржником строк на касаційне оскарження, а також правильно розраховано розмір судового збору? Який порядок передбачений ЦПК України для подання касаційної скарги? Якими документами має підтверджуватися повноваження посадової особи, яка підписала апеляційну та касаційну скаргу? Яке судове рішення має прийняти Верховний Суд за наслідками розгляду касаційної скарги?

16. ВЧ звернулась до суду із заявою про перегляд за нововиявленими обставинами рішення районного суду, залишене без змін ухвалою апеляційного суду, у справі за позовом А. до ВЧ про стягнення заборгованості по заробітній платі та середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні у сумі 100 000 грн. Ухвалою суду заяву ВЧ залишено без руху, оскільки вона не містить: 1) дати ухвалення судового рішення про перегляд якого подано заяву;

2) посилання на докази, що підтверджують наявність нововиявлених обставин. Крім того, до заяви не додано: 1) докази надсилання її копії іншим учасникам справи, з урахуванням положень статті 43 ЦПК України; 2) документ про сплату судового збору; 3) документ, що підтверджує повноваження представника ВЧ, яким підписана заява.

Після виправлення ВЧ вказаних в ухвалі недоліків, суд відкрив провадження у справі та призначив її розгляд у відкритому судовому засіданні. В судовому засіданні представник заявника заяву підтримав та просив її задовольнити. В обґрунтування своєї заяви зазначив, що після винесення районним судом рішення та набрання ним законної сили стали відомі обставини, які є істотними і які не були і не могли бути відомі заявнику під час розгляду справи. Так, під час виконання судового рішення посадовими особами ВЧ було встановлено, що позивач при розрахунку суми середнього заробітку не врахував пп. б) п. 4 III Розділу Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженої постановою КМ України від 8 лютого 1995 р. № 100 «Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати», згідно якої при обчисленні середньої заробітної плати у всіх випадках її збереження не враховуються одноразові виплати. Таким чином, після проведення розрахунку до вимог чинного законодавства сума середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні А. була обчислена невірно, що суттєво вплинуло на розмір стягнення з ВЧ. Відповідно до п. 2 Розділу I наказу Міністра оборони України від 07.06.2018 р. № 260 «Про затвердження Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних сил України», допомоги належать до одноразових видів грошового забезпечення. Дана обставина не була відома відповідачу, так як вказаний Порядок виплати грошового забезпечення військовослужбовцям ЗСУ не був належним чином доведений до відома ВЧ, і залишається недоступним до теперішнього часу. У цьому зв'язку, представник заявника в судовому засіданні наголосив, що зазначені ним обставини є нововиявленими, мають суттєве значення для вирішення справи, оскільки права та законні інтереси відповідача порушені,

тому просив скасувати рішення за нововиявленими обставинами та призначити справу до розгляду.

Представник А., адвокат Б., у судовому засіданні проти задоволення заяви заперечував. У її задоволенні просив відмовити, бо вказані представником заявника обставини не є нововиявленими.

Визначте до якого суду слід подати заяву ВЧ про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами? Чи правомірна хвала суду щодо залишення заяви ВЧ без руху? Чи за всіма підставами, зазначеними в ухвалі, суд вправі був залишити заяву ВЧ без руху? Розрахуйте судовий збір за подання ВЧ заяви про перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами. Чи є в наведеному випадку підстави для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами? Яке судове рішення має постановити суд у цій справі за наслідками розгляду заяви ВЧ про перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами. Які особливості розгляду судами цивільних справ про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами за участю представників військових підрозділів?

Тема 7. Представництво військових підрозділів при виконанні судових рішень

Питання для обговорення

1. Виконавче провадження, як частина судового розгляду.
2. Ініціювання посадовими особами військових підрозділів процедур виконавчого провадження.
3. Участь посадових осіб військових підрозділів при здійсненні виконавчих дій.
4. Судовий контроль за виконанням судових рішень.
5. Складання процесуальних документів на стадії виконання судового рішення.

Завдання для практичних занять

17. У жовтні 2024 р. Міністерства оборони України звернулося до місцевого суду з позовом, в якому просило суд скасувати постанову, винесену державним виконавцем А. 29 січня 2021 р. про закінчення виконавчого провадження; зобов'язати державного виконавця вжити передбачені Законом України «Про виконавче провадження» заходи для примусового виконання виконавчого листа від 7 серпня 2019 р. у цивільній справі №11111, виданого міськрайонним судом (боржник Б.); стягнути з боржника Б. за рішенням суду 133066,61 грн. відшкодування, стягнути з міськрайонного відділу державної виконавчої служби на користь Міністерства оборони України сплачений судовий збір за подання позову, поданого щодо виконавчого провадження.

Чи підлягає позов Міністерства оборони України задоволенню? Яке судове рішення має прийняти суд? Чи дотриманий Міністерством оборони України встановлений законом порядок оскарження дій державного виконавця? Який порядок передбачений законом пред'явлення виконавчого документа до виконання? Який строк пред'явлення виконавчого документа до виконання? Як діяти представнику Міністерства оборони України, якщо строк пред'явлення виконавчого документа до виконання пропущений?

18. Рішенням районного суду позов ВЧ до А. задоволено. Після набрання рішення законної сили ВЧ (стягувач) отримав у суді першої інстанції виконавчий лист про стягнення з відповідача (боржника) витрат зі сплати судового збору в сумі 13780 грн. та подав його до органу державної виконавчої служби для примусового виконання. Проте державним виконавцем прийнято рішення (повідомлення) про повернення виконавчого документу стягувачу без прийняття до виконання на підставі п. 6 ч. 4 ст. 4 Закону України «Про виконавче провадження», а саме через відсутність дати народження та реєстраційного номеру облікової картки платника податків боржника у виконавчому документі. Не погоджуючись з діями державного виконавця ВЧ звернулося до суду зі скаргою, у якій просило визнати неправомірними дії

державного виконавця щодо винесення повідомлення про повернення стягувачу без прийняття до виконання виконавчого документу; скасувати повідомлення державного виконавця про повернення стягувачу без прийняття до виконання виконавчого документу; зобов'язати відділ державної виконавчої служби винести постанову про відкриття виконавчого провадження з виконання виконавчого документу.

Ухвалою районного суду скарга ВЧ задоволено. Висновок суду мотивовано тим, що відсутність у виконавчому листі відомостей про дату народження боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків та його паспортні дані не є обов'язковою підставою для повернення державним виконавцем виконавчих документів без прийняття до виконання і не позбавляє виконавця скористатися своїм правом та отримати таку інформацію у відповідних установах. Наразі, повернення виконавчого документа через відсутність у виконавчому листі даних про особу має ознаки формальності, оскільки у виконавця під час виконання судового рішення не виникає проблем із отриманням такої інформації з бази даних і реєстрів.

Не погоджуючись з вказаною ухвалою відділ державної виконавчої служби звернувся до суду апеляційної інстанції зі скаргою.

Чи правомірні дії державного виконавця? Які особливості участі посадових осіб військових підрозділів під час примусового виконання судових рішень і рішень інших юрисдикційних органів? Які виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання, та яким вимогам вони мають відповідати? Чи правомірна ухвала районного суду? Яке рішення має прийняти суд апеляційної інстанції?

Перелік основних нормативних актів та інших правових джерел для самостійної роботи

Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20201027#>

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 р.
URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40–42. Ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697–VII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2/3. Ст. 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 14. Ст. 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>

Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016. № 1404-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 30. Ст. 542. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>

Положення про юридичну службу Міністерства оборони України : наказ Міністерства оборони України від 16.05.2016 № 259. URL: https://zsu.at.ua/load/akti_mou/nakaz_mou_vid_30_12_2016_744_pro_organizaciju_ppr_samopredstavnictva_predstavnictva_interesiv_mou_zsu_u_sudakh_ta_inshikh_organakh/4-1-0-22

Інструкція з організації претензійної та позовної роботи, самопредставництва, представництва інтересів Міністерства оборони України та Збройних Сил України у судах та інших державних органах, виконання судових рішень : наказ Міністерства оборони України від 30.12.2016 № 744. URL:

https://zsu.at.ua/load/akti_mou/nakaz_mou_vid_30_12_2016_744_pro_organizaciju_ppr_samopredstavnictva_predstavnictva_interesiv_mou_zsu_u_sudakh_ta_inshikh_organakh/4-1-0-22

Про організацію діяльності прокурорів щодо представництва інтересів держави в суді : наказ Генерального прокурора України від 21.09.2020 № 389. URL:https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html? m=fslib& t=fsfile& c=download&file_id=208830

Про особливості організації діяльності спеціалізованих прокуратур у сфері оборони : наказ Генерального прокурора від 17.05.2023 № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0130905-23#Text>

Про затвердження Положення про Спеціалізовану прокуратуру у сфері оборони (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора : наказ Генерального прокурора від 30.05.2023 № 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0144905-23#Text>

Про організацію взаємодії органів прокуратури з питань захисту інтересів держави в суді поза межами кримінального провадження : наказ Генерального прокурора від 10.06.2021 № 194. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html? m=fslib& t=fsfile& c=download&file_id=212722

Список рекомендованої літератури для самостійної роботи

Курс цивільного процесу : підручник / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т. «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого» ; за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 1352 с.

Цивільне судочинство України: основні засади та інститути: монографія / за ред. В. В. Комарова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. 848 с.

Гусаров К. В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядкух: монографія. Х.: Право, 2010. 352 с.

Комаров В. В. Суб'єкти цивільного процесуального права : курс лекцій / В. В. Комаров, П. І. Радченко. Харків : Юрид. ін-т, 1990. 52 с.

Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Х.: Право, 2012. 624 с.

Цивільний процес: навч. посіб. / К. В. Гусаров [та ін.]. Харків: Право, 2018. 362 с.

Правова робота в Збройних Силах України: Навчальний посібник / За заг. ред. В.І. Кириленка. К.: РВЦ «Військовий інститут», 2010. 408 с.

Світлична Г. О. Представництво у цивільному судочинстві: сучасний стан та перспективи вдосконалення правового регулювання. Вісник Верховного Суду України. 2012. № 12. С. 38-45.

Сапунков В. Представництво як процесуальний інститут / В. Сапунков // Вісник прокуратури. 2002. № 6. С. 67–75.

Гузе К. А. Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді : монографія. Харків : Право, 2016. 200 с.

Стефанчук М. М. Діяльність прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді: проблеми теорії та практики : монографія. К.: Ін Юре, 2016. 500 с.

Топольницький В. В. Сутність судового представництва у Збройних силах України. Наше право. 2017. № 3. С. 172-177. URL : chrome-extension://oemmndcbldboiebfnladdacbdmfmadadm/http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nashp_2017_3_31.pdf

Топольницький В. В. Питання реалізації представництва Міністерства оборони України в судах після зміни до Конституції України (щодо правосуддя). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : Сер. Юриспруденція. 2016. № 19. С. 53-58. URL : chrome-extension://oemmndcbldboiebfnladdacbdmfmadadm/http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvmgu_jur_2016_19_16.pdf

Інтернет-ресурси

Судова влада України – <http://www.court.gov.ua>

Конституційний Суд України – <http://www.ccu.gov.ua>

Верховний Суд – <https://supreme.court.gov.ua>

Генеральна прокуратура України – <http://www.gp.gov.ua>

Міністерство оборони України – <https://www.mil.gov.ua>

Департамент юридичного забезпечення Міністерства оборони України - <https://www.mil.gov.ua/ministry/struktura-aparatu-ministerstva/yuridichnij-departament/>

Законодавство України – <http://zakon1.rada.gov.ua>

Єдиний державний реєстр судових рішень – <http://www.reyestr.court.gov.ua>

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Представництво військових підрозділів у судах» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, який здійснюється на колоквіумах та практичних заняттях, при виконанні проміжкових та підсумкових контрольних заходів (написання контрольних зрізів, опитування тощо). Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5).

Поточний контроль знань має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу.

Обов'язковою для студентів є підготовка індивідуальної роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної роботи – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку - 60.

Шкала підсумкового педагогічного контролю: (для заліку)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри цивільної юстиції та адвокатури URL:
<https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/57-kafedra-czivilnogo-proczesu.html>

Портал НЕІК

Портал навчальних електронних інформаційних комплексів. URL:
<https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=586>